

حسین سراجزاده*

کم‌توجهی به مخاطرات کرونا

این روزها رفتار بخش قابل توجهی از مردم مبنی بر عدم رعایت پروتکل‌های بهداشتی، فاصله‌گذاری فیزیکی و استانداردهای وضع شده همچون ماسک زدن در حمل‌ونقل عمومی با واکنش‌ها و انتقادات جدی مواجه شده است.

بویژه اینکه نمودار مبتلایان و فوتی‌ها که با تلاش مداوم کادر درمان به شدت کاهش یافته بود، دوباره روند صعودی گرفته و موجی از نگرانی‌ها و هشدارها را به وجود آورده است. این موضوع از آن جهت که سلامت فردی دیگران را با خطرات جدی مواجه می‌کند و نقش مهمی در گسترش بیماری دارد از چند منظر قابل بررسی است:

۱- اگر بخواهیم علت و عوامل این رفتار را نسبت به ابتدای ورود کرونا به کشور مورد مقایسه قرار دهیم، متوجه می‌شویم از هراس و نگرانی‌های شدیدی که در بدو ورود به علت ناشناخته بودن ماهیت ویروس به وجود آمده بود، کاسته شده است. چرا که به تدریج با ارائه اطلاعات بهداشتی از سوی منابع علمی و پزشکی و همین‌طور باز شدن ابعاد مختلف ماجرا، از این هراس و اضطراب فردی و جمعی تا حدی کاسته شده و همین امر باعث شده مردم نسبت به اجرای دستورالعمل‌ها بی‌توجه یا کم‌توجه شوند.

۲- فرآیند طولانی مدت بیماری و درگیری اغلب مردم با دستورالعمل‌های سختگیرانه خانه‌نشینی و کنارگذاشتن الگوهای رفتار جمعی، موجب دلزدگی و خستگی اغلب مردم شده است. تعداد زیادی از مردم در این مدت با هراس و نگرانی زندگی کرده‌اند و در این چند ماه دچار فرسودگی و بی‌طاقتی شده‌اند.

۳- ارائه پیام‌های متناقض از سوی برخی مدیران درباره مدیریت اوضاع و کنترل بیماری، در حقیقت سومین عامل اثرگذار در بی‌توجهی و کم‌توجهی مردم نسبت به هشدارها و توصیه‌هاست. متأسفانه خوش‌بینی زود هنگام و عادی جلوه دادن شرایط در حالی که هنوز بیماری به‌طور کامل کنترل نشده بود، منجر به تغییر فضای ذهنی مردم نسبت به شیوع این ویروس شد و دیدگاه برخی از مردم را نسبت به رعایت پروتکل‌ها تغییر داد.

۴- گروه‌های فقیر و کم‌درآمد جامعه، هزینه‌های سنگین زندگی هم از جمله دلایلی است که موجب می‌شود، برخی از این افراد به خاطر تأمین نیازهای اولیه زندگی، از خرید وسایل بهداشتی و ضدعفونی‌کننده همچون ماسک و الکل چشم‌پوشی کنند و این مسأله از اولویت خریدهای آنان کنار گذاشته شود. قاعدتاً جامعه و دولت باید در تأمین نیازهای معیشتی و بهداشتی این گروه‌های فرودست مسئولیت به عهده بگیرند.

۵- باورهای تقدیرگرایانه و کم‌توجهی به ملاحظات و محاسبات عقلانی در پیشگیری و جلوگیری از مخاطرات که در فرهنگ ما وجود دارد هم بر فراوان شدن چنین رفتارهایی و بی‌توجهی و کم‌توجهی به ضوابط بهداشتی اثرگذار است. این دیدگاه گاه در گزاره‌هایی مثل «هرچه قسمت باشد پیش می‌آید»؛ و گاه در گزاره‌هایی مثل «الله که اتفاق بدی نمی‌افتد»؛ و... فراوان دیده می‌شود. این دیدگاه باعث می‌شود برآوردهای عقلانی و منطقی از شرایط و متناسب با آن عمل کردن کم‌رنگ جلوه کند و نوعی بی‌خیالی نسبت به نقش و مسئولیت خودمان در مواجهه با مخاطرات به وجود آید.

با این توصیف باید دوباره فضای ذهنی که حداقل در اوایل شیوع کرونا تا حدودی ایجاد شده بود، ایجاد و بازسازی شود و مسئولیت فردی نسبت به سلامت اجتماعی جدی گرفته شود. پیام‌های مدیران ستاد مبارزه با کرونا باید صریح و

شفاف باشد و از موضعگیری‌های متناقض و چندپهلوی پرهیز شود. انجمن جامعه‌شناسی ایران، اوایل اردیبهشت ماه، درست در زمانی که سیاست‌های عادی‌سازی و اتخاذ می‌شد و بیم افزایش شیوع بیماری می‌رفت، در نامه‌ای خطاب به رئیس جمهوری، درباره تصمیم زودهنگام به بازگشایی‌ها و عادی‌سازی هشدار داد و تأکید کرد که آهنگ عادی‌سازی آرام‌تر و سنجیده‌تر باشد و اگر این سیاست‌ها باعث شد ابتلا و تلفات افزایش یابد، که پیش‌بینی می‌شد چنین باشد، در این سیاست‌ها تجدیدنظر شود. هم‌اکنون نیز معتقدیم که باید با توجه به منحنی صعودی مبتلایان و فوتی‌ها در روزهای اخیر، سلامتی و حفظ جان مردم در اولویت قرار گیرد، دولت مسئولیت خود در مدیریت شرایط را به عهده بگیرد، در برخی تصمیمات بازاندیشی و بازبینی کند و مردم هم از تصور عادی شدن شرایط فاصله بگیرند و به مسئولیت فردی و جمعی در قبال سلامت خود و دیگران بیشتر توجه کنند تا بتوانیم زودتر این ویروس تهدیدکننده را مهار کنیم.

*رئیس انجمن جامعه‌شناسی ایران

منبع: ایران